

Nr 21.

Godkänd av första kammaren den 27 januari 1921.

Godkänd av andra kammaren den 27 januari 1921.

*Riksdagens skrivelse till Konungen angående av riksdagen beslutade
ändringar i rikets grundlagar.*

(Konstitutionsutskottets memorial nr 4 p. 7.)

Till Konungen.

Sedan 1919 års lagtima riksdag i anledning av Eders Kungl. Maj:ts propositioner nr 354 och 358 till nämnda riksdag antagit såsom vilande förslag till ändrad lydelse av §§ 6, 7, 9, 16, 19, 21 och 24 riksdagsordningen och till övergångsstadgande däri, har riksdagen vid numera företagen slutlig prövning för sin del godkänt och antagit berörda förslag.

Enligt de av riksdagen sålunda fattade beslut skulle förenämnda grundlagsparagrafer och övergångsstadgande i nedanskrivna delar erhålla följande lydelse:

§ 6.

1. Första kammarens ledamöter skola till ett antal av etthundra-femtio väljas av landstingens ledamöter och särskilt utsedda elektor för de städer, som ej deltaga i landsting. Valet gäller för en tid av åtta år, räknade från januari månads början året näst efter det, under vilket valet skett.

2. För val till första kammaren är riket indelat i valkretsar. Stockholms stad och Göteborgs stad utgöra var för sig en valkrets. Annan stad, som ej deltagar i landsting, tillhör samma valkrets som det landstingsområde, vari staden förut ingått. Flera landstingsområden kunna sammanföras i en valkrets; men ej må landstingsområde delas å skilda valkretsar. Indelningen i valkretsar innehålles i vallagen.

3. För varje valkrets väljes efter folkmängden inom dess område en riksdagsman för varje fullt tal, motsvarande en etthundrafemtiondel av rikets folkmängd.

4. Därest det antal riksdagsmän, som med tillämpning av stadgandet i 3 mom. bör utses, icke uppgår till etthundrafemtio, skola, för ernående av detta antal, de valkretsar, vilkas folkmängd mest överskjuter de tal, som enligt samma mom. äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarna, vara berättigade att vardera välja ytterligare en riksdagsman.

5. Det antal riksdagsmän, varje valkrets enligt ovan angivna grunder äger utse, bestämmes vart tionde år av Konungen; dock må vad sålunda bestämmes icke lända till inskränkning i vald riksdagsmans rätt att under föreskriven tid utöva riksdagsmannakallet.

6. Äro icke, då tillämpning skall ske av den i 5 mom. nämnda bestämmelse, så många ledigheter inom kammaren, att valkretsar, för vilka ökning av antalet riksdagsmän bör äga rum, kunna samtidigt komma i åtnjutande av rättigheten att välja fullt antal riksdagsmän, skall, i avseende å ordningen för sagda rättighets utövning dessa valkretsar emellan, gälla till efterrättelse: att valkretsar, för vilka tillökningen i riksdagsmännens antal är grundad på stadgandena i 3 mom., äga företräde framför valkretsar, för vilka sådan tillökning härleder sig från föreskrifterna i 4 mom.; att bland sådana valkretsar, vilka på grund av stadgandena i 3 mom. äga välja ökat antal riksdagsmän, den har företrädet, för vilken detta antal är störst, eller, om antalet är lika för två eller flera valkretsar, den bland dem, vars folkmängd mest överskjuter de tal, som enligt samma mom. äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarna; att bland sådana valkretsar, vilka jämlikt 4 mom. äga utse ökat antal riksdagsmän, företrädet tillkommer den, för vilken det i samma mom. omnämnda folkmängdsöverskott är störst; samt att i de fall, där folkmängdsöverskottet, såsom lika stort för två eller flera valkretsar, ej kan tjäna till grund för bestämmande av företrädet dem emellan, detta skall avgöras genom lottning inför chefen för det departement, till vilket justitieärendena höra, i närvaro av tre bland fullmäktige i rikets bank och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret.

7. Tillhöra flera landstingsområden samma valkrets och är i något av områdena landstingsmännens antal större än som skolat utses, därest den för annat landstingsområde inom valkretsen vid landstingsmannaval gällande grund blivit tillämpad, då skola ej flera av landstingsmännen i förstnämnda område deltaga i valet av riksdagsmän än att valmännens antal svarar

mot nyssberörda grund; och skall förty, då riksdagsmannaval för valkretsen skall förrättas, landstinget i det område till sådant antal bland tingets ledamöter utvälja dem, som skola deltaga i riksdagsmannavalet. Val, varom i detta mom. stadgas, sker proportionellt enligt de närmare grunder, som av Konungen och riksdagen gemensamt stiftad lag bestämmer. Varder landstingsman, som blivit utsedd till valman, förhindrad att fullgöra uppdraget, inkallas suppleant i den ordning, som beträffande förhinder för landstingsman i allmänhet gäller.

8. De i 1 mom. omförmälda elektorers utses för Stockholms stad och Göteborgs stad till lika antal med stadsfullmäktige samt för annan stad, som ej deltagar i landsting, till det antal, som efter folkmängden i staden eller i de särskilda valkretsar, vari den för valet må vara indelad, svarar mot den beträffande landstingsmannaval i allmänhet gällande grund.

9. Valrätt vid elektorsval tillkommer envar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad från och med kalenderåret näst efter det, varunder han uppnått tjugusju års ålder. Valen äro omedelbara och, där två eller flera elektorers skola utses, proportionella. Varje röstande har lika röst. Vid val av elektorers skola jämväl utses suppleanter för dem. Närmare bestämmelser om elektorsval meddelas i vallagen.

10. Till elektor må endast den utses, som själv vid elektorsvalet äger rösträtt.

Elektor kan ej vara:

den som står under förmynderskap eller som är i konkurstillstånd;

den som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller den som är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd;

den som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

För valbarhet till suppleant erfordras samma egenskaper som för valbarhet till elektor.

11. Omfattar valkrets för val av ledamöter i första kammaren flera län eller delar av flera län, åligger Konungens befallningshavande i det av dessa län, som Konungen bestämmer, att med allt, som med valet har samband, taga den befattning, som enligt vad därom är stadgat tillkommer Konungens befallningshavande.

§ 7.

1. Valkretsarna indelas i åtta grupper. Denna indelning fastställs i vallagen.

2. Varje år *under september månad* skall inom en av de i 1 mom. nämnda grupper förrättas val för nästföljande *åttaårsperiod*. Vilken ordning härvid skall *iakttagas mellan grupperna*, därom stadgas i vallagen.

3. Har Konungen — — — utgången av den *åttaårsperiod*, för vilken — — — tillhör.

4. Har i en valkrets riksdagsman avgått före *åttaårsperiodens* slut, — — — i vallagen sägs. Skall — — — återstående tiden.

5. Skall plats, när *åttaårsperioden* — — — varde under *åttonde* året av sagda period, — — — löparde *åttaårsperiod* för samma valkrets.

6. Har i en valkrets riksdagsman avgått före *åttaårsperiodens* slut, — — — till årets slut.

§ 9.

Till ledamöter i första kammaren kunna endast väljas män *och kvinnor*, som uppnått — — — sin befattning.

§ 16.

Valrätt tillkommer en var man *och kvinna*, som är *svensk undersåte* och *senast under nästföregående kalenderår* uppnått *tjugutre års* ålder.

Valrätt må dock ej utövas av:

a) den som står under förmynderskap eller som är i konkurstillstånd;

b) den som är av *allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning*;

c) den som är från valrätten utesluten på grund av ådömd straffpåföljd;

d) värnpliktig, som icke fullgjort de honom till och med utgången av sistförflutna kalenderåret åliggande värnpliktsövningar.

Till efterrättelse — — — inträffar.

§ 19.

Till ledamöter i andra kammaren *kunna* endast utses män *och kvinnor*, som *äga* valrätt — — — någon av dessa.

§ 21.

Riksdagsman — — — lagtima riksdagar.

Kvinna är berättigad att avsäga sig riksdagsmannauppsdrag, även om icke något av nu nämnda skäl är för handen.

Avsägelse — — — Konungens befallningshavande.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 14 saml. Nr 16—22.

§ 24.

Rösträtt må ej utövas av annan valberättigad än den, som vid val- tillfälle personligen sig inställer; dock att dels sådan valberättigad, som genom frånvaro från valdistriktet till följd av yrkes- eller tjänsteförpliktelse är förhindrad att personligen inställa sig vid valtillfället, må, i den utsträckning och under de villkor, som stadgas i vallagen, utan sådan inställelse avgiva valsedel, dels ock make må, i den ordning, som stadgas i nyssnämnda lag, avgiva valsedel genom andra maken, därest denna är röstberättigad.

Övergångsstadgande.

Det år, varunder lagtima riksdag först sammanträder efter nya val i hela riket till andra kammaren, förrättade efter den 1 april 1919, kallas här nedan första valåret.

Riksdagsman i första kammaren, som är vald med tillämpning av de före första valåret gällande stadganden, äger ej med sin befattning fortfara längre än till utgången av nämnda år. Inträffar dessförinnan ledighet, skall sådan, med tillämpning av nyssnämnda stadganden, fyllas för den återstående tiden.

Val till första kammaren skall i hela riket förrättas under första valåret i september månad i den ordning, som för val, grundat på stadgandena i 7 § 2 mom., är föreskriven. För den grupp av valkretsar, vilken är den första enligt den i vallagen mellan grupperna stadgade ordning, gäller valet de åtta åren närmast efter första valåret, men för annan grupp för tiden från och med året närmast efter första valåret till ingången av gruppens närmaste åttaårsperiod.

Förordnar Konungen om nya val till första kammaren, innan val i åttonde gruppen förrättats för åttaårsperiod, skola de nya valen gälla för grupp, som valt för åttaårsperiod, till periodens utgång och för annan grupp till början av dess första åttaårsperiod.

Före ingången av september månad första valåret meddelar Konungen bestämmelse om antalet riksdagsmän i första kammaren för varje valkrets efter vad i 6 § 5 mom. sägs.

Sedan riksdagen därjämte, såsom i särskild skrivelse kommer att för Eders Kungl. Maj:t anmälas, till slutligt avgörande förehaft och antagit ett från 1920 års riksdag vilande, av Eders Kungl. Maj:t i en till nämnda riksdag avlåten proposition, nr 328, framställt förslag till ändrad lydelse av §§ 21 och 22 riksdagsordningen, kommer emellertid § 21 riksdagsordningen att erhålla följande lydelse:

§ 21.

Vill ledamot av andra kammaren befattningen sig avsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagarna, hos Konungens befallningshavande.

Stockholm den 27 januari 1921.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 22.

Godkänd av första kammaren den 27 januari 1921.

Godkänd av andra kammaren den 27 januari 1921.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående av riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar.

(Konstitutionsutskottets memorial nr 4 p. 8.)

Till Konungen.

Det jämlikt § 64 riksdagsordningen från 1920 års riksdag vilande av Eders Kungl. Maj:t framställda förslag till ändrad av §§ 6 och 7 successionsordningen har riksdagen numera förehåft till slutligt avgörande och antagit, i följd varav nämnda paragrafer erhållit följande lydelse:

§ 6.

Prinsessor av det kungliga huset må ej träda i gifte utan Konungens vetskap och samtycke.

§ 7.

Tronföljaren må ej anträda resa utrikes utan Konungens vetskap och samtycke.

Stockholm den 27 januari 1921.

Med undersåtlig vördnad.
